

Йозеф Несвадба

Последното приключение на
капитан Немо

Всъщност той се наричаше Пержинка. И като лейтенант Пержинка се грижеше за връзката между втора лунна база и земните летища – било директно, било с междинно кацане на космическата станция тридесет и шест или осем. Работата беше еднообразна и още тогава всички предлагаха пилотите на тези ракети да бъдат заменени с пилоти-автомати, които далеч по-точно и по-бързо могат да забележат опасния метеорит или повредата в двигателя и при това никога не се уморяват.

Но после стана прочутата авария на ракетата-цистерна 272 БФ, която не можа да кацне на космическата станция шест, имаше опасност да избухне, да унищожи цялата станция и с това да прекъсне връзката между Земята и Луната за няколко седмици, като по този начин щеше да спре и производството на най-големите земни заводи, които фактически разчитаха само на вноса на евтината и качествена лунна руда. А ще издържат ли земните екипажи на Луната без доставка на хранителни продукти? Имат ли достатъчни запаси? Колко време ще бъдат изолирани? Тези въпроси тогава си задаваха всички, защото на Земята не се срещаше семейство, което да няма някой роднина на една или друга от лунните станции. Върховното управление по астронавтика беше критикувано от всички страни, дори изглеждаше, че председателят му ще трябва да си подаде оставката.

Тъкмо тогава пристигна съобщение, че неизвестният лейтенант Пержинка с риск за собствения си живот кацнал при цистерната с малка пощенска космическа „Вана 4“ (така наричаха дебелия мъничка ракета за къси разстояния), отстранил повредата в управлението и спокойно се приземил на една от лунните бази. След това трябвало да лежи няколко седмици в болница – та нали бил предприел цялата акция в тренировъчен астронавтски костюм, – но когато излязъл оттам, го очаквал самият председател на Космическото управление, за да му благодари за геройството и да му предложи друга работа.

Така лейтенант Пержинка стана капитан Пержинка, а капитан Пержинка – капитан Немо. Защото световните телеграфни агенции по най-различен начин изопачаваха неговото чешко име и когато бе публикувано съобщението, че Пержинка ще командува новата ракета „Наутилус“, която ще отлети, за да открие тайната на Нептун, той незабавно бе прекръстен на Немо, тъй като романите на Верн и тогава бяха популярни и известни на всички. Впрочем Ройтер настояваше за друга формулировка: *captain Nemo of Neptun*, капитан Пержинка от Нептун – нещо като благородническа титла, – но никой не подкрепи предложението ѝ.

Световната общественост бързо свикна с капитан Немо, който

разкри тайната на Нептун, донесе живи бактерии от Уран и спаси запаса от радон на Юпитер при голямото земетресение на тази планета (тоест при планетотресение). Капитан Немо беше винаги на мястото си, когато в нашата слънчева система се случеше някоя злополука или нещастие – когато трябваше да рискува живота си. Той събра в екипажа си мъже като него, предимно свои земляци от Скалице, и стана идеал за всички момчета на нашата трета планета, както навремето научно била наричана Земята.

Но напредващата автоматизация и усъвършенствуването на техниката все повече правеха невъзможна всяка намеса: Пержинка-Немо стана командир на отредите за бърза помощ на Земята и вече няколко години нямаше възможност да прояви своето геройство. Заедно с екипажа си той по-скоро служеше за сюжет на най-различни белетристи или за модел на скулптори и художници и ходеше да изнася лекции на младото поколение. По този начин често сменяше местожителството, а заедно с него – и приятелките си. Понеже жените го обичаха. Той беше хубав, добре сложен, с голяма брада и прошарени слепоочия – идеал за младите момичета. А както беше известно, в дома си не бе щастлив.

Та нали всъщност затова беше станал герой. Поне според мнението на някакъв психолог, който издаде научен труд по този въпрос. „Самоубийство и геройство. Бележки към взаимозависимостите“ – така се наричаше този труд. Авторът се позоваваше именно на случая с капитан Немо. Ако този славен космонавт бил по-щастлив в брака, ако не си бил взел жена от Жатец, тоест от края на хмела, а землячка от Скалице, израснала сред лозята, ако жена му не била с толкова строго научни интереси (тя работеше като геолог), а притежавала малко повече фантазия и ако поне синът му се бил метнал на баща си – сега капитан Немо щял да бъде другарят Пержинка, да си седи край семейното огнище и светът никога нямало да научи за него. Но при това положение той не държал много на живота, напротив, все се стремял да избяга от него.

Синът на Немо по рождение бе късоглед, от дете носеше очила с дебели стъкла и се бе посветил на музиката. Композираше някакви симфонии, които никой не изпълняваше – цялото му бюро беше пълно с тях, – и бе полезен на обществото само с това, че от време на време дрънкаше на арфа и преподаваше в кръжоците по изкуство този пренебрегван почти от всички инструмент. Син на герой – арфист. Разбира се, капитан Немо никак не бе доволен от това. И търсеше разтуха другаде. Напоследък при някаква негърка, математичка в университет в Томбукуту. Но всичко живо знаеше, че дори и двадесетгодишната негърка няма

да задържи за дълго Немо. Той беше известен с непостоянството си, което в онези времена се срещаше сравнително рядко, защото хората се женеха след сериозна преценка и консултации със съответните специалисти, така че надеждите им за щастливо съжителство бяха основателни. Разбира се, специалистите винаги се стремяха да съгласуват интересите на влюбените. По онова време геройството вече не се смяташе за някаква работа, то беше нещо твърде необикновено, което всъщност не доставя истинско удовлетворение. За герои тогава се смятаха инженерите, които са изнамерили нови машини или са разрешили някой нов проблем – вече не беше нужно да рискуваш живота си. Така че в тази цивилизация, която на няколко пъти беше спасил, капитан Немо бе по-скоро чужденец, музеен експонат, от когото се възхищаваха жените, защото жадуваха за емоции и все още не бяха забравили, че любовта и раждането на деца е единственото нещо, което не се е изменило много от времето, когато човекът е напуснал джунглата. Пержинка и екипажът му получаваха любовни писма от всички краища на Земята, та дори от всички краища на слънчевата система. Лесно е да се разбере, че това не заздравяваше техните бракове, напротив, именно заради популярността си те непрекъснато мечтаеха да бъдат и занаятчици, да се завръщат с нова и нова слава и пак да побеждават. Та нали, когато героичните пътешествия изведнъж се оказаха ненужни и негърката от Томбукту накрая започна да мисли за общо домакинство, и тази авантюристична натура внезапно пожела да върже Немо с любовта си, както навремето бе успяла да направи това жатецката геоложка. Но капитанът не беше склонен. Това би означавало край на всички приключения, начало на старостта и болестите. Той не можеше да си представи какво ще прави при един щастлив брак; сигурно ще трябва отново да го разстрои, защото му бе необходим довод да може пак да лети и да рискува живота си, както пияницата се нуждае от довод да пие. Немо познаваше всички славни авантюристи в историята, умееше научно да се аргументира и твърдеше, че в края на краищата човечеството ще разбере, че неговият технически разцвет, при който всички живеят от щастливо по-щастливо, има нужда от сериозно противоречие, че всеки човек трябва да изразходва борческия заряд в себе си, че на мъжете са им необходими приключения, за да останат плодни, и че всъщност да рискуваш живота си в космоса или някъде другаде е пряко свързано с новите и здрави поколения. Това бе доста странна философия, малцина я споделяха и тя ое подкрепяна с все по-малко доказателства: та нали през последните пет години екипажът на Немо мързелуваше. Мъжете бяха вече недоволни. И затова всички се

зарадваха, когато една нощ съвсем неочаквано, както при някогашните тревоги, капитанът отново беше повикан в Главното министерство.

Пиратите

– Този път, капитан Немо – тържествено се обърна към него министърът, – става дума за съвсем необикновена и опасна загадка. Защото сега май не е застрашена единствено нашата Земя, а самото Слънце, източникът на целия живот в нашата система, на всичко около нас...

Министърът тържествено кимна на своя заместник, специалист по научните въпроси, да продължи. Немо седеше с помощника си срещу него на голямата заседателна маса. Бяха сами в цялото помещение. Заместник-министърът пристъпи към картата на вселената.

– Разбира се, отначало ние не вярвахме на това, другари, но неоснователно. Посочените факти се потвърдиха. Преди около една година получихме от някакъв университет труда на млад научен работник, който бе посветен на появата на Новите. Беше добре аргументиран, позоваваше се на старите египетски звездни карти още от преди двадесет столетия, на по-новите наблюдения в съзвездието омега Кентавър и в мъглявината на Андромеда и стигаше до извода, че Новите не избухват, така да се каже, от само себе си, а че са запалвани съгласно определен план. Както когато някоя експедиция в планината запалва след себе си огньовете, за да даде знак в долината. По този начин бе доказано съществуването на някаква ракета, космически кораб или пък на малка планета, която се движи сама в пространството и унищожават отделните звезди. Интересно е, че подобна мисъл срещаме още в античните източници. И понеже според този труд следващата цел на космическите пирати би трябвало да бъде именно областта, най-близка до нашата слънчева система, тайно, набързо и без знанието на обществеността недалеч от Юпитер беше изграден теле-обектив, който трябваше да наблюдава местата, където се движи предполагаемото тяло. Съобщението на този телеобектив обсъдихме едва днес... – Заместник-министърът взе дългата показалка и я насочи към звездната карта. Министърът не можеше да издържи повече на напрежението и скочи.

– Там са! – извика той. – Приближават се към нас! Открехме ги! – Изтри нервно челото си с къпната, като дишаше бурно. – Проклети пирати... – добави той и отново седна. Нямахше нищо чудно, че се развълнува така.

– Ако египетските сведения са верни, това тяло пътува в космоса около деветстотин хиляди години – продължаваше заместникът му по

научните въпроси. – Успяхме да изчислим неговата сложна траектория. Изключено е да е планета на някое далечно слънце. Тялото се движи със собствена енергия!

– Със собствена енергия ли? Значи ракета? – промълви младият помощник на Немо.

– То е седем хиляди пъти по-голямо от всяка ракета, каквато днес ние можем да направим... – каза заместник-министърът. – И запалва звездите от огромно разстояние. След една година нашето Слънце ще попадне в неговия обсег на действие. След една година то може да предизвика избухването на нашата система...

– И какви са вашите заповеди? – делово попита Немо и извади бележника си, като че ли всеки ден воюваше със седем хиляди пъти по-големи космически пирати.

– Заповеди ли? Да не сте полудял?... – отново избухна министърът. – Нима можем да ви изпратим срещу нея? Все едно да изпратим мравката срещу слона...

– Ами ако мравката е хитра? И има достатъчно киселина... – усмихна се Немо.

– Вече не можем да построим за вас никакво чудо – продължи министърът.

– Ще ви дадем от последните модели военни ракети с радиоактивни оръжия, които обаче са от преди повече от сто години... – каза заместник-министърът. Младият помощник на Немо се намръщи.

– А лъкове и стрели няма ли да сложите?

Немо имаше слабост към шегите. Беше известен с това, че и при най-голяма опасност можеше да разказва вицове.

– Въпросът е сериозен, капитане – заяви министърът.

– Виждам. Тук няма да ви помогнат вече вашите пилоти-автомати. Не можете да ги изпратите толкова надалеч, защото ще се прекъсне връзката, нали? Толкова надалеч може да лети само екипаж от хора.

– Разбира се... – намуси се заместник-министърът. – И затова задачата е доброволна. Никой не бива да научи за нея, няма да плашим обществото, което едва от няколко поколения е престанало да се страхува от войни. Ще съобщим само ако вашата мисия не сполучи.

– Ако не ги обезвредим ли?

Те му обясниха, че не става дума за обезвреждане, много по-добре би било да се споразумеят, да не си създават в космоса излишни врагове, но не искат да нареждат на Немо нищо, защото им е познато както неговото мъжество, така и неговото благоразумие. Ако пиратите се

отклонят от нашата слънчева система – ще спечелим.

– Може би и затова ще трябва да ви съобщим? – попита помощникът.

– Надали ще успеем – каза Немо.

– Защо?

Помощникът му едва беше минал двадесетте. Гледаха го и тримата. Министърът, Немо и заместник-министърът.

– Мило момче, нали съществува относителност? Когато след половин година се приближите към това тяло – а вие ще пътувате почти със скоростта на светлината, – на Земята ще са изминали повече от хиляда години.

– Хиляда години ли? – промълви помощникът, като си помисли, че преди хиляда години в Чехия е управлявал Пршемисъл Отакар.

– Задачата е за доброволци, приятели...

– И е голяма авантюра.

– Страхувам се, че ще бъде последната... – каза капитан Немо, станал, тракна по военному токове и поиска да обсъди подробностите на цялата експедиция.

– А какво ще кажем въщи? – попита помощникът.

– Да не искате да наплашите домашните си, че след две години някой ще запали нашето Слънце? Ще заминете на обикновена експедиция, а след един месец ние ще пуснем съобщение, че сте загинали. Или мислите, че за близките ви ще бъде по-добре да ви чакат, докато са живи? Вашите внуци вече няма да ви познават, след хиляда години и без това ще ви забравят.

– Ако победим пиратите... – усмихна се Немо. – Иначе всички скоро ще се видим.

– Още ли вярвате в задгробния живот? – засмя се министърът.

– Авантюристът може да се отличава с какви ли не чудатости – каза капитанът. – Ако искате да знаете, не вярвам. Обичам приключенията именно защото при тях човек залага всичко...

– Само че това не е никакво приключение – възбудено го прекъсна помощникът. – Това си е чиста смърт. Та ние не можем да унищожим тяло, което за векове е запалило от разстояние вече няколко слънца, а и да успеем, ще се върнем в чужда страна, сред хора, които няма да ни познават...

– Ще бъдете единствените, които ще видят едно толкова далечно бъдеще, приятели – каза министърът.

– И експедицията е доброволна – подчерта заместникът му.

– Ако знаете друго решение, кажете го. Членовете на Световния съвет си блъскат с това главите вече десетки часове...

– И са се сетили за нас. Това е хубаво. – Капитанът беше поласкан. – Но сега ви моля да подробностите... – И той застана пред заместник министъра, както командирът на частта застава пред командувачия офанзивата.

Раздялата

– Пак ли не ви оставят на мира? – оплакваше се госпожа Пержинкова, като подреждаше куфара на мъжа си. – Ами че не могат ли да изпратят някой по-млад? Все очаквах, че като приближаваш петдесетте, вече няма да държат на тебе... Мислех, че поне сега, на стари години, ще си поживеем спокойно известно време. Бихме могли да се преселим в планината, съседите искат да наемат там една къшурка, бихме могли да си починем истински...

– Ще си починем в гроба – прозя се капитанът, кой то, откакто се бе върнал в къщи, лежеше на кушетката. Преди всяка експедиция той винаги прекарваше двадесет и четири часа в спане и лежане или както го наричаше – в зимен сън, и никъде другаде не си почиваше по-добре, отколкото у дома. Затова, когато идваше при жена си, тя разбираше, че отново е дошъл да се сбoguва. Само през последните години започна да я посещава също в неделя и на Коледа.

– Моля те, Лацко, докога ще лудуваш като малко момче? Кога най-после ще се върнеш при нас...

Той сърдито стана.

– Не разбирам защо не ме оставиш да си почина. Ако знаеше колко важна е тази експедиция...

– Същото казваше преди Нептун, преди Юпитер, преди лунните бури и по времето на метеоритните дъждове... Винаги експедицията е най-важна и винаги служи само за да можеш да изчезнеш от дома...

– Що за дом е това? – огледа се той. – Сина не съм го виждал от сутринта.

– Най-после си е намерил някакъв оркестър, който ще изпълни една от симфониите му; от вчера репетира с тях.

– И дори няма да дойде да се сбoguва? Не му ли е съобщено?

– Ще има премиера, нали разбираш? – извиняваше го майка му.

– Аз също – каза Немо, който не знаеше как да нарече последното гала-представление. Но все пак отиде при сина си. Искаше да чуе поне репетицията.

В салона нямаше почти никой, само няколко възрастни хора дремеха в страничните редове. Оркестърът издаваше странни звуци, младият Пержинка дирижираше по памет и с увлечение, със затворени очи, без да вижда, че баща му прави знаци от страничната ложа. Слушаше само

собствената си музика. Като че ли беше сам в салона. Немо сърдито трясна вратата. Срещна стария разпоредител.

– Харесва ли ви тази симфония? – попита го той.

– Няма що, модерна е... – каза разпоредителят.

– Исках да разбера дали ви харесва... – В същия миг откъм салона се раздадоха особено неприятни и шумни крясъци и Немо почти избяга от сградата.

Отвън го чакаше вече девойката от Томбукту. Беше долетяла рано сутринта със специален реактивен самолет. Той си спомни как тя плака, когато за последен път ѝ отказа да се ожени за нея.

– Заминаваме да поправим някаква инсталация между Меркурий и Венера – засмя се Немо. – Тоя път здравата ще се загреем. Като се върна, в Томбукту вече няма да ми е горещо...

– Аз знам, че няма да се върнеш, капитане... – Тя винаги го наричаше „капитане“. – Аз самата пуснах съобщението...

– Какво съобщение?

– За седем хиляди пъти по-големите пирати – усмихна се тя. – Казах си, че това тепърва ще бъде приключение по твой вкус. Можех да върна целия труд, донесе ни го един млад студент, можех да спечеля още малко време за нас. Но нали имаме и други задължения, както винаги казваш ти...

– Разбира се.

– Трябва поне да се сбогуваме. Няма да дойда на старта. Искам да се сбогувам с теб сега...

Така че Немо не се върна при госпожа Пержинкова и вече не видя сина се преди излитането. Куфара му донесе на ракетата неговият помощник, който го беше потърсил у дома. Немо дойде малко пребледнял и отслабнал – всички членове на екипажа забелязаха това, но при старт той винаги идваше в такова състояние и те само се подсмиваха добродушно.

Този път Главното министерство им беше подготвило най-великолепното изпращане. Никой не правеше икономии. Беше пристигнал Световният министерски съвет, а заедно с него всички роднини на заминаващите и сума приятели: жени, девойки и млади момци. Така че тук редом с равнодушните роднини, свикнали на подобни събития, и редом със загрижените физиономии на посветените в тайната на това пътуване се виждаха и възторжени лица. При тържествения тост гласът на министъра почти трепереше. Той не знаеше как да благодари на екипажа и обещаваеше, че тяхната героична постъпка никога няма да бъде

забравена. Когато се прощаваше с Немо, се разтрепери и ръката му, а накрая той се разплака.

После, когато роднините и любопитните си отидоха, екипажът се събра още веднъж, и то тайно, с представителите на правителството на целия свят.

– Във ваши ръце е нашият собствен живот. Животът на вашите роднини, деца и на техните деца, на всички бъдещи поколения. Хората често са умирали в името на бъдещите поколения и понякога напразно. Вие сте уверени, че няма да е напразно. Друга утеха не можем да ви дадем. Съжалявам, че не заминавам с вас, но това би предизвикало твърде голяма тревога, а ние не можем да си позволим да създадем паника. Разбира се, по-добре е да воюваш, отколкото да чакаш и да станеш жертва.

След това на екипажа, който беше съставен от различни народности, изсвириха маршове от славните военни времена, но те бяха приети някак си без въодушевление, никой не се просълзи при изпълнението на „Касталдо“ или на „Радецки марш“. Най-последно на капелмайстора му хрумна спасителната идея да изсвири набързо заключителния хорал от Деветата симфония на Бетховен, просто така, импровизирано, както го помнеха музикантите от духовия оркестър. Но това беше най-тържественният миг от цялото сбогуване, защото ясно осъзнаха, че повече от едно поколение живеят във време, когато всички хора са братя помежду си, а сега изведнъж се бе появил нов Страх.

Полетът

За половин час набраха необходимата скорост, тъй като в последния момент ракетата им все пак беше подобрена и приспособена за новото си предназначение. След един час помощникът връчи на командира съобщение от радиостанцията. На Земята, където в това време бяха изминали няколко години, било издадено комюнике за гибелта на Наутилус III, както кръстиха техния космически кораб.

- Така че сега сме окончателно мъртви.
- Да кажа ли на екипажа? – смутено попита помощникът.
- Разбира се. Тук не бива да имаме помежду си никакви тайни.

Отначало екипажът посрещна със смях вестта за своята смърт. Който преживееел собствената си смърт, живеел дълго. И наистина, ако преживеят срещата с космическото тяло, ще се върнат като хилядолетни достопочтени старци. Хилядолетни старци в разцвета на силите си. Но тази тема не ги занимава дълго. Скоро започнаха да се проявяват признаците, които са така чести при пътуванията в космоса. Членовете на екипажа ставаха уморени и тъжни, затворени и меланхолични. За това имаше само едно лекарство, щом шегите не помогнеха. (Немо често казваше: Ако навремето на хората не им е пречело, че при полет от Прага до Москва ще остарееят с два часа, защо на вас да ви пречи, че ще остарееете с няколко години? Главното е да не знаете за това, ето кое е важното...) Но като не помогнаха и тези шеги, наложи се да направим дневния режим по-суров. Гладът и страхът скоро прогониха безполезното умуване. Така че капитанът трябваше сам да измисля най-различни опасности за своя кораб, който работеше идеално: веднъж уж електронният мозък не беше в ред и в движение внимателно трябваше да се сменя част по част и после да се радват, че са се спасили, втори път имаше опасност от сблъсък с метеорит и се наложи бързо да преместят всички запаси от застрашената страна, а после, когато метеоритът бе отминал ракетата, отново да върнат запасите на предишното им място, трети път се бе появила опасност от зараза, която пренесли при излитането, и трябваше всички да се ваксинират отново, а после пък храната нещо не беше в ред и два дни се раздаваше само хляб и вода. Капитанът постојнно им разнообразяваше пътуването с дребни изпитания, за да не се отдадат на бездействие и празно мъдруване, което – както ни учи опитът – не води до нищо добро.

Разбира се, за Пержинка никой не измисляше такива дребни занимания. Той трябваше сам да се пребори с всичко. С чувството за безсмислеността на цялото пътуване и на собствения си живот, щом все пак ще остане завинаги самотен, с отчаянието от безнадеждната задача, с която се бе нагърбил, и от безнадеждния живот, който го беше оставил след себе си на Земята. Той се беше разбрал с корабния лекар: щом усети, че депресията на капитана става опасна, да му измисли някой пристъп от камъни в жлъчката, които трябва да бъдат разтворени с помощта на специални лъчи в лекарския кабинет на борда. И докато капитанът се напиваше в кабинета на доктора, защото не признаваше друго лекарство освен сливовата ракия, корабът се управляваше от неговия помощник, който в тези кратки интервали отново си представяше, че ако се прояви през време на пътуването, следващия път ще бъде вече командир. Обикновено след два дни капитанът се отгърсваше от махмурлука и отново се връщаше на командния пункт, за да измисли ново препятствие, пред което екипажът да трепери, а като го преодолее, да празнува победата.

Само че след последното пиянство Немо нямаше нужда да измисля нищо. Изглежда, че срещата с космическото тяло приближаваше. То беше в зрителното поле. Ракета, по-скоро подобна на въздушен кораб, с формата на пура, на големина колкото малък планетоид, горе-долу наполовина колкото нашата Луна, се носеше много бавно по посока на нашата слънчева система. Нямаше съмнение, че се насочва към Слънцето.

Той незабавно нареди да изпратят съобщение на Земята с помощта на специална уредба. Това беше по-скоро опит, защото от такова разстояние каквато и да е връзка беше съмнителна. После обяви бойна готовност. Членовете на екипажа трябваше да се редуват на апаратите, да спят с космическите костюми и с оръжие в ръка. Насочи най-тежката далекобойна катапулта към гиганта и заповяда да намалят скоростта.

Срещата

Имаше няколко възможности, които се разискваха в щаба, и електронноизчислителните машини подаваха нови и нови комбинации. Но в основни линии те бяха само две: или направо да нападнат чуждото тяло, или да се споразумеят с него.

С оглед на вредите, които пиратът беше причинил досега в пространството, мнозинството от щаба се обяви за пряко нападение. Всички все още добре си спомняха пробните експлозии и затова смятаха, че в цялото пространство не може да има никакво устройство, което да устои на силата на разпадалия се атом. Само че дали ще преживее избухването на такава огромна маса корабчето на нападателя? Ще преживее ли „Наутилус“ подобна касатрофа? Трудно беше да се отговори на този въпрос, защото никой не знаеше всъщност от каква материя е тялото. Освен това беше възможно екипажът на суперракетата да се окаже разумен, интелигентен и склонен за споразумение. Ами ако тайнствените пирати пленят и погубят парламентъора? Това беше рискът при подобно решение. Но рискът при първото решение всъщност беше по-голям: тогава щяха да загинат всички.

Така че накрая Немо реши да отлети към загадъчното тяло с неколцина от най-верните си хора, като за тази задача се въоръжи до зъби, и се опита да преговаря. Отплува в космическата „вана“, в която се беше отличил за първи път в живота си.

Но колко бяха изненадани всички, когато установиха, че ракетата прилича много на някои земни модели, само че е безброй пъти по-голяма. Те можеха да летят около нея, сякаш бяха нейни собствени планети, но тя не трепваше. „Или изобщо нямат наблюдатели, или искат да преговарят, или пък са измрели“ – мислеше си Немо.

– Ще кацнем при главния вход... – посочи той огромната яма в предната част на тялото. Главният вход не беше особено защитен, така че лесно можаха да проникнат вътре. Бяха петима. Свързани с въжета и безжично с „ваната“, те се спускаха във вътрешността на ракетата един по един. Пъръв отиде помощникът. След няколко минути се върна. Очите му бяха опулени и хрочеше кръв, поне толкова можаха да забележат през дебелиите стъклени предпазители на астронавския му скафандър. Бързо го изпратиха в своята ладийка. Вече никой нямаше желание да се спусне в пропастта. Стояха нерешително, с натежали крака, в ръцете с

малки батерии, които им помагаша да се движат, и с автоматични пушки на гърба. Никой не се помръдваше. Най-сетне тръгна самият Немо. Бавно започна да се спуска в дълбината.

Още не се беше спуснал и три метра, когато в съзнанието му упорито започна да се появява някаква мисъл, сякаш някой му шепнеше:

– Приятели сме, приятели сме, приятели сме... – чуваше той. Но всъщност нищо не чуваше. Все едно че на човек му се натрапва непрекъснато една и съща мелодия. Тази фраза се повтаряше в главата му като от повредена грамофонна плоча.

Колкото по-дълбоко в съзнанието му проникваха думите „приятели сме“, толкова по-силен страх го обземаше. Най-после се удари в някакъв под. Още не стъпил на него, срещуположната стена, дебела няколко метра, почна да се разтваря. Изглежда се бяха приготвили да посрещат гости. Затвори очи и бързо мина през цепнатината, като светеше пред себе си с тесния рефлектор на батерията. След около три минути го освети светлина.

Беше застанал в началото на необикновено просторна зала, краят на която не се и виждаше. Пред него стояха някакви чудовища.

Поне му се стори, че изглеждат така. Но беше убеден, че и самият той би им се сторил чудовище. Ала какво го учуди най-много: те не си приличаха. Едно от тези създания, голямо почти колкото кит, напомняше надута инфузория, друго имаше по повърхността си някакви камшичета, а трето – осем крака. Всичките бяха прозрачни и той виждаше как в тялото им пулсира странна течност: при всяко от тях по различни пътища. И бяха неподвижни. Ако не виждаше, че сърцата им бият, щеше да си помисли, че са мъртви.

– Само спят, замразени са, можеш да ги събудиш със загреване, веднага ще се събудят... – чу отново глас в себе си той. Вече подозираше, че това са някакви микропредаватели от повърхността на мозъка. Тутакси загаси батерията. Не искаше да ги събуди, не искаше да затопли тяхното жилище дори с нажежената си батерия. Бързо дръпна няколко пъти въжето, за което беше вързан. Едва го изтеглиха и чу как изолационната стена се затвори след него.

– Те наистина са чудовища – каза на придружаващите го и бързо си пийна сливова ракия. – Уголемени първоци. Веднъж като момче гледах през микроскопа капка вода. Това е седем хиляди по-голяма капка – заяви гой и почти повярвана думите си. Те побързаха да се качат във „ваната“, върнаха се на ракетата и свикаха щаба.

– Предлагам – каза помощникът, който в това време вече беше

дошъл на себе си – незабавно да прикрепим към ракетата всичките взривни вещества, които имаме, да програмираме избухването за следващата седмица и колкото се може по-скоро да потеглим обратно към Земята...

– Ами ако са приятели... – възрази Немо. – Нямаме право да ги унищожим, без да ги уведомим. Ами ако ни носят някакво известие или искат да ни предупредят? – И той реши избухливите вещества да бъдат прикрепени към гигантския кораб на уголемените инфузории, но същевременно да се опитат да преговарят с тях. – Кой ще дойде с мен като парламентьор? – попита накрая Немо. Той гледаше опитните авантюристи, но всеки отбягваше погледа му. За първи път през всичките тези години, за първи път ги беше страх. Помощникът му бил в страхотно състояние, когато го докарали в лекарския кабинет. Непрекъснато крещял за чудовища, за изроди, явно било какъв ужас е преживял.

– Аз ще дойда с вас – каза той сега. Всички се учудиха. – Имам какво да поправа...

Сфинксът

Двамата стояха в началото на просторното помещение, близо до кита-инфузория и слона-водорасло, третото създание имаше отзад огромен израстък, а останалите не можеха да различат, пък и не се и стараеха. Отново чуха в себе си двете предупреждения. Бавно започнаха да затоплят помещението. Бяха донесли мощен акумулатор и след по-малко от час забелязаха, че течността в тялото на инфузорията започна да се движи по-бързо, израстъкът на неизвестната твар потрепери, а водораслото взе да се протяга лениво и сладострастно.

Дотук екипажът на „Наутилус III“ наблюдаваше срещата, защото помощникът беше взел със себе си телевизионна камера, но шом водораслото се размърда повторно, като че ли някой замъгли образа или го заля с вода и връзката беше прекъсната.

Вторият офицер веднага свика щаба. Тъй като двамата парламентарии престанаха да отговарят и на сигналите с въжето, всички се питаха дали не трябва да атакуват, дали не трябва да нападнат гиганта. Но накрая решиха да изпратят втора група. Тя установи, че въпросната стена сега е затворена – не се отваря при никакъв сигнал, не се поддава и на автогените от космическите станции, които разтапят всякаква материя! Беше решено да почакаат при входа на гигантската ракета още един час и после да атакуват.

Точно след петдесет и девет минути двамата парламентарии отново се появиха. Прехвърлиха се в космическата „вана“, върнаха се на борда на ракетата, събраха екипажа и Немо издаде заповед за отлитане.

– Ами зарядите?

– Можете да ми ги оставите. И без това знаят за тях – отвърна той и се затвори в кабинета си с помощника и корабния лекар. Съветвах се там около десет часа.

През това време хората му забелязаха, че и екипажът на гиганта не бездейства. Огромната пура като че ли внезапно се пречупи, отново се изправи и с пълна скорост се понесе в посока, обратна на нашето Слънце. Изглежда, задачата на „Наутилус“ беше изпълнена. Но загадката на тайнствения кораб все още не бе разрешена. Всички чакаха нетърпеливо какво ще им каже капитанът. И затова дойдоха на вечерната проверка, изпълнени с любопитство.

– Боя се, че ще ви разочаровам – подхвана Немо. – Разменихме с

чуждите пратеници (защото те бяха такива) само няколко думи. Те ни отговаряха чрез предаване на мислите, изглежда, че в това изкуство са отишли по-напред от нас. Попитахме ги дали летят към нашата слънчева система и защо. Отвърнаха, че преди дълго време са били изпратени от своята планета в космоса, за да посетят нашата слънчева система, единствена във вселената, където според техните сведения живеят разумни същества, а това означава живи твари, които познават себе си и околната среда и си дават сметка за собственото аз. Попитахме ги какво искат и защо са предприели такова дълго пътуване до нас. Дали можем да им помогнем, дали не желаят да се преселят на нашата планета, като веднага посочихме защо не е възможно това. Струваше ни се, че нищо друго освен смъртна опасност не е могло да принуди тези същества да предприемат едно толкова дълго и толкова уморително пътуване в пространството. Отговориха ни, че искат да узнаят нашия отговор на основните въпроси на живота. – След тези думи капитанът се изчерви като ученик, вдигнат на дъската, който изведнъж е забравил урока си. – Това е много неприятно, знам, че на всички ви ще се стори смешно, но те наистина го казаха... – Той погледна помощника си, който кимна и потвърди думите му:

– Казаха, че искат да узнаят нашия отговор на основните въпроси на живота.

– Естествено, ние не ги разбрахме – продължи капитанът, – смятахме, че ни питат за смисъла на живота. А той е ясен на всекиго: смисълът на живота е да преобразяваме природата около нас, но май не се отнасяше за това. Може би имаха предвид доколко познаваме живота. Тогава им предложихме записите на нашия доктор: че умеем да създаваме нови тъкани, да продължаваме човешкия живот, да излекуваме и най-пострадалото живо същество. Но не това искаха да знаят те. Основните въпроси на живота. Струваше ни се, че всички крещат тези думи, сякаш срещу нас реवेशе цялата тълпа зрители на някой стадион или ни преследваха с лая си бесни кучета. Искаха отговор. А ние не ги разбирахме.

– Основен въпрос на живота... – прекъсна го помощникът. – Естествено, на нас ни хрумна, че всъщност това може да е само тактика, че ни задържат с привидна философска дискусия. Та на кого ще вземат да разправят, че пътуват не осемстотин, а най-малко двеста хиляди години от тази тяхна дяволска спирална мъглявина, като по пътя си палят звезда след звезда, за да покажат на своите близки у дома, че продължават да изпълняват задачата си, и че доброволно са се оставили да бъдат полуумъртвени, да бъдат хвърлени в нещо като зимен сън само за да научат

отговора на въпроса, с който у нас се занимават безделниците, пияници-те и всевъзможните му философи? Затова ми хрумна дали не е само тактика, дали не искат да ни пленят и в същото време да унищожат ракетата. Опитвах се да ви предам заповеди.

– А не биваше да го правите! – викна му сърдито Немо. – Инфузорията, която беше най-близо до нас, веднага отвори изолационната врата и ни избута навън.

– Кажете им, че откачихме техния експлозив – рече тя. – Виждаме, че животът във вашата система все още не е напълно разумен...

– Смятах да ги нападна, ако ви задържат още една минута...

– Глупаци – каза Немо. – Тъпаци. Нищо нямаше да се случи. Не разбирате ли, че тези същества имат много по-съвършена техника от нас? Бяхме изцяло в техни ръце и те ни пощадиха. Просто защото отдавна не се занимават с убиване и унищожаване, защото явно ги интересуват други въпроси... – Той помълча малко и после побърза да се извини на хората си. – Преживяването беше възбуждащо, а аз остарявам. Нали знаете, че никога досега не съм ви крещял. Но ми се струва, че тези чудовища можеха да ни кажат повече, че пропуснахме нещо. Може би колкото по-съвършен става животът, толкова повече въпроси поставя той пред нас.

– Главното е, че спасихме родината си... – каза вторият офицер.

– Спасихме ли я? От кого? Въпросите никого не заплашват.

– Тя продължава пътя си! – извика докторът, като дотича от наблюдателницата и нахълта в стаята, без да рапортува и без обичайните поздрави. – Не се връща у дома към Андромеда, а продължава напред в пространството. И отново намали скоростта.

– Значи вярват, че някъде във вселената животът вече е в състояние да отговори на своя главен въпрос...

– Основен, капитане – обърна му внимание помощникът.

– Основен. – Капитанът все още се сърдеше на помощника си... Обърна се към екипажа и с тих глас прочете заповедта за следващия ден. Никога досега не го бяха чували да я чете толкова тихо.

– Остарява – казаха си те. Но това беше грешка. Капитанът им започваше да мисли.

„Наутилус триста“

На връщане вече никой не изнамираше за екипажа малки препятствия, никой не се грижеше да не мислят и да не се измъчват. Капитанът по цели дни седеше в кабинета си и се взираше през прозореца в тъмното пространство, в тайнствените дълбини на вечността, която може би не е вечна, в крайния безкрай. Готвачите започнаха да готвят по-добре, офицерите охлабиха дисциплината, заповедта се четеше едва когато се съберяха всички, вече никой не се грижеше както трябва за гюлета. Отначало това им харесваше, но после започнаха да се страхуват. Накрая почти никой не се хранеше, нямаха апетит, спяха зле и ги измъчваха странни мисли. Така се и приземиха. Разбира се, ракетата кацна на мястото, от което навремето беше излетяла. Беше късно вечерта и те не забелязаха на летището никакви промени. Щом се приземиха, и от хангарите се отправиха към тях камиони старовремски тип. Мъже в работни комбинезони им показваха къде да слязат и откъде да отидат при колиите. Те им се усмихваха и сърдечно им стискаха ръцете, видът им беше наистина приятелски. Но това беше всичко. Никакви приветствени митинги, никакви журналисти, никакви любопитни, нито благодарствена правителствена делегация с музика – нищо. Съвсем обикновено посрещане, като че ли се връщаха от разходка до Марс. Това засегна малко капитана.

– Нима не знаехте, че ще се приземим?

– Разбира се, че знаехме. Прекъснахте движението ни по главната ракетна линия до Меркурий. Трябваше да отменим пет рейса, защото не беше сигурно дали ще бъдете точни...

– Ние винаги сме точни – развика се капитанът. – Ами няма ли да дойде да ми благодари някой висш офицер? – попита хладно той.

– Едва утре, утре сутринта в общежитието – отвърна мъжът, с когото разговаряше. Той беше висок, с пепеливо-бяло лице и болнав вид. Покани целия екипаж в камионите. Взеха си само най-необходимите вещи. Потеглиха смутени. Не така си представяха завръщането на спасената Земя.

– Спокойно можехме да им изпратим тук ония чудовища. Може би към тях щяха да се отнасят с по-голямо уважение...

Колите още не бяха излезли на главното шосе, когато чуха зад себе си взрив. Капитанът бързо се обърна. На летището бяха запалили

„Наутилус“. Тъкмо се бяха пръснали резервоарите му. Той се развика сърдито, а с него и останалите членове на екипажа. Тропаха по вратата на кабината, но колата увеличи скоростта.

– При това не си взехме нито една пушка – съжали вторият офицер. Помощник-капитанът се наведе навън и с джобното си ножче при пълна скорост се опита да пробие задната гума на колата. Тогава се обади мегафонът:

– Хора, моля ви, бъдете разумни. Обръщам ви внимание, че идвате от епоха, която всеки ден е изпращала в космоса по няколко ракети. Ако трябва да запазим всяка ракета, която се връща на Земята, скоро няма да има къде да се каца. Вие сте тристотният екипаж, който се върна след стотици години на това летище. Не знаем защо във вашата епоха хората толкова са жадували да летят из пространството, трудно можем да го разберем, но се стараем. Постарайте се и вие да разберете нашите затруднения...

Помощник-капитанът се предаде. Пък и колелата на колата бяха от гума, която той не можеше да пробие. Вече пристигнаха пред лагера. Тук имаше няколко ниски постройки, обзаведени напълно в стила на епохата, през която бяха напуснали Земята. Към тях се втурнаха носачи и най-естествено поеха багажа им. Всички бяха някак си бледи. Квартирата се хареса на капитана.

– Бих искал да благодаря на командира ви... – каза той на шофьорите.

– Едва утре – усмихваха се смутено те. – Едва утре сутринта, моля. – Поздравиха го и си заминаха.

Когато отиваше в спалнята си, Немо дочу смях. Отвори вратата. Неговите хора стояха тихо и нерешително до креватите си, а на едно легло в ъгъла се бе изтегнал възрастен брадясал мъж с останки от астронавтка екипировка и се превиваше от смях.

– Казва...

– Той твърди...

– Че това не са били хора... – дочу капитанът.

– Някакви си работи... Черно-бели слуги... Сиви двойници...

Немо се запъти право към смеещия се чудак и му залепи две силни плесници. Мъжът веднага скочи. Стисна юмруци. Но после прецени плещите на капитана, видя, че цялата стая е срещу него, и само изсъска.

– И това вече не им е познато. Побоищата. И не обичат, когато ние се бием.

– А кои сте вие? – попита капитанът.

– Кои ли? Малък екипаж на една частна ракета от Калифорния. Опитахме се да разберем дали на Меркурий нещо не може да се използва. Само че управлението ни изневери и години наред блуждаехме между Меркурий и Земята, докато ни забелязаха и ни върнаха на Земята. И ние се учудихме, когато разбрахме, че нашите спасители, с които през цялото пътуване играехме карти и пиехме сок от грейпфрут, са всъщност машинки, направени в заводите. Да, господа, утре доктор Еразъм всичко ще ви обясни. Само почакайте до сутринта.

Основният въпрос на живота

– Върнахте се в епоха, когато техническото развитие е вече приключило – каза им доктор Еразъм на следващата сутрин. Беше, кажи-речи, по-блед от своите черно-бели слуги. – Човекът е започнал да изнамира машини, за да се освободи от робския труд. Всъщност този труд е бил идеален, защото човекът като интелигентно същество върши работата най-добре, но при това не понася робското унижение. Така че, щом били изнамерени машини, които можели да бъдат отлични слуги, оставал само един проблем: какви лица да имат те. Да им се дадат лица на идеални красавци, не изглеждало подходящо: всеки можел да се влюби в своя роб-слуга, да го ненавижда, наказва или да му отмъщава, да пренесе човешките си навици върху отношението към машината. Дори съществувало предложение – казвам го за по-голяма пълнота – идеалният слуга да има лице на маймуна или на куче. Но маймуната била сметната за нецелесъобразна, а кучето, въпреки че отдавна е приятел на човека, не притежава всички необходими качества, не може никого да обслужва както трябва, нито го бива да успокои хората и да ги избави от работа, да се грижи за тях толкова добре, че те да се отдадат само на две неща: на творчество и на мислене, дейности, присъщи единствено на човека. Накрая слугите били направени в черно бели цветове, всеки човек получил по един слуга, напълно подобен нему, някакъв сив двойник, който извършвал всичката работа и който се грижел във всяко отношение за своя първообраз. И вие можете да получите такъв двойник, стига да ви хареса в нашата епоха и да успеете да се приспособите към нея. Няма нужда да се грижите за него, той ще се грижи за вас, защото се ръководи от общ център чрез колективен механичен мозък, който спазва главното указание: грижете се за човечеството! По този начин техническият проблем е бил окончателно решен, човекът веднъж завинаги се е освободил от труда.

Разбира се, ако предпочитате да живеете по предишному – на стари години мнозина трудно свикват с новостите, – бихте могли да останете в този резерват, определен за вас и за всички, които тепърва ще се върнат от пространството.

Странно. Какво всъщност правят сега хората? Немо попита за това.

– Мога да ви покажа – отвърна доктор Еразъм и включи телевизионния екран на стената. Появи се градина, в която се разхождаше

двойникът на доктор Еразъм и разговаряше с неколцина приятели. Членовете на екипажа едва сега разбраха, че този на екрана е човек, а разговарящият с тях е сив слуга. Еразъм на телевизионния екран внезапно се обърна към тях, усмихна им се, махна им с ръка и отново заговори с приятелите си, сякаш на този свят нямаше нищо по-важно...

Целият екипаж на „Наутилус“ изяви желание да се запознае с новата епоха. Двойникът на Еразъм се усмихна. Така започват всички. Но за съжаление не всички свършват така възторжено.

Капитанът се отби най-напред в историческия институт. Поиска да му покажат какво е записано за неговото пътешествие. Датата на излитането и датата, когато е била известена тяхната смърт. Не можеше да се позове на нищо. Никъде не се и споменаваше за космическите пирати и понеже министърът явно се е страхувал да не предизвика паника, е забравил да остави каквото и да е свидетелство, което би могло да помогне на наутилусовци...

– Тогава намерете ми Пержинка! – сивият двойник го погледна с недоумение. – Ладислав Пержинка, славният герой, наричан още Немо... – механично обясняваше капитанът и се оглеждаше наоколо дали някой познат не го слуша. Но сивият слуга клатеше объркано глава:

– Да не би да имате предвид Игор Пержинка?... – Така се наричаше възлепият син на капитана. – Дворжак, Яничек, Пержинка? Тримата най-славни музиканти в Чехия? – отново попита учтиво роботът.

– Музиканти ли?

– Искам да кажа композитори... Пержинка положително е най-славният от тях, днес това го знае всяко малко дете. Родната му къща цели хиляда години се пази в първоначалния ѝ вид, в негова част се уреждат тържествени музикални вечери и дискусии за музикалното изкуство, там ще срещнете сума хора... – подчерта той думата „хора“.

Така че след хиляда години капитанът се върна вкъщи.

За негов късмет тоя ден нямаше никакъв концерт. Страхуваше се, че дори след толкова много време няма да може да понесе нескопосаната музика на сина си. Бившата им къщурка сега се издигаше сред голям парк – всички съседни вилчки бяха съборени. На фасадата ѝ още отдалеч видя две блестящи златни плочи. Едната напомняше за сина му, прославяше произведенията, написани тук, и изобразяваше заслугите му към музиката. Другата – той пристъпи към нея с туптящо сърце – беше посветена на жена му. В памет на капитан Немо никой не беше сложил плоча. Още веднъж огледа всичко, но не намери нищо за себе си.

– Тя е починала една година преди да изпълнят за първи път

концерта на Игор в Рудолфинум¹... – чу той зад себе си глас. Уплашен се обърна. От сянката на храстите излезе неговият помощник. – Трябвало да се грижи за сина ви, който накрая напълно ослепял. Гледала го двадесет години. Умрял в ръцете ѝ. Не дочакала дори славата му. Открили го една година след нейната смърт. Тази жена беше светица, капитане.

– Защо ми го казвате?

– Защото я обичах.

– Но вие никога не сте ми споменавали за това...

– И на вас, разбира се, не ви се струваше странно, че идвам в къщата ви, че ми е достатъчно само да се доближа до жена ви. Мамехте я с онази негърка, която се е омъжила една седмица след отлитането ни...

– Това не е вярно.

– Вярно е. Имала е дванадесет деца. Можете да откриете роднините ѝ. Сега вече са към стотина. Та аз летях с „Наутилус“ и с вашия екипаж само заради жена ви, капитане, исках да ѝ докажа, че не е трудно да бъдеш герой, че мога да издържа същото, което и вие, въпреки че раменете ми са по-тесни. Но тя обичаше вас. А пък вие обичахте онази девойка...

– Ето още една загадка на живота, нали? Нов въпрос.

– Това не е никакъв въпрос, а самата истина. Вие сте причина за смъртта ѝ, капитане. Това е свинщина, а не въпрос. Държането ви с нея беше позорно.

Помощникът му никога не беше говорил така с него. Капитанът се обърна и си отиде. Виждаше, че отново трябва да направи нещо за хората си, да намери за тях и за себе си някаква задача, защото времето, прекарвано тук, твърде много приличаше на свободните дни в пространството.

Но в Управлението по астронавтика отказаха да го приемат.

– За всичко имаме свои собствени екипажи, съставени от работи. Не знам защо трябва да рискувате живота си. Защо искате да вършите неща, които могат да направят машините, а пренебрегват задачите, за които са способни само хората.

– Ето документите ми – показва ги той като остарял отчаян човек. – Умея да управлявам ракети не по-зле от вашите машинки. И разполагам с екипаж от момчета, които ще отидат с мене и в ада.

– На сегашната ни космическа програма не може да издържи никакъв организъм. Просто нямаме място за вас. Проучваме заоблеността на

1. Някогашното название на Дома на артистите в Прага. Б. пр.

пространството, свойствата на светлината, изпробваме дали е възможно да се постигат още по-големи скорости, а всичко това са задачи, с които не можете да се справите. Посветете се на философията, изкуството или на естетиката, сега те са най-важни...

– Вече съм стар... – каза капитанът и стана от стола. Сивият слуга заяви, че съжالياва. Тогава стената на кабинета му се разтвори и в стаята надникна неговият първообраз. Той беше към петдесетгодишен, облечен като бохем, с палитра и четка в ръка, а зад него се виждаше грамадна скицирана картина. Почна да рецитира със звучен глас:

– „Който казва, че да се занимаваш с философия, е още рано или вече късно, той все едно прилича на онзи, който казва, че е още рано или вече късно да бъдеш щастлив...“² Това е Епикур, приятелю, мъдрост от преди три хиляди и петстотин години. Намерете си някаква творческа дейност. Ами че всеки човек има някакъв талант, чрез който съзнава, че живее, с който доказва на самия себе си своето съществуване и с който най-добре може да се изяви. Оставете техническите играчки на децата и на машините – кого интересуват те! Сега ни предстоят по важни неща. Най-актуални са основните въпроси на живота... – Тези думи Немо вече ги беше чувал.

– А отговори ли им някой? – попита той.

– Драги господине, човечеството е още твърде младо за това. То не е като да разложиш атома или да летиш около Юпитер, тези въпроси изискват време, търпение, цялостна личност, на тях се отговаря не само с думи, но и с начина на живот...

– Аз вече не мога да се променя. Предлагам да се явя утре с целия си екипаж на старата ракетна площадка – реши окончателно капитанът.

Художникът сви рамене, сякаш съжالياваше, че си е губил времето с него. Отново се обърна към платното и стената се затвори. Сивият му двойник се поклонил на капитана:

– Както искате, но аз ви предупредих. Всъщност това е самоубийство.

2. Из „Из писмо на Епикур до Менекей“. Цитирано по Диоген Лаерций „За живота, ученията и словата на знамените философи“, кн. 10 „Епикур“. Поредица: „Философско наследство“ на АН на СССР. издателство „Мисль“. Москва, 1979 г. Б. пр.

Окончателният отговор

Капитанът не можа да се наспи. Спомняше си как предния ден момчетата го бяха посрещнали без възторг, как не всички бяха убедени, че наистина ще бъде най-добре отново да вдигнат котва. Но накрая успя да им обясни, накрая го разбраха. Обещаха, че ще дойдат. Изтича навън още по тъмно. Запъти се пеша към стартовата площадка, препъвайки се. Стигна там много рано. Но роботите вече работеха прилежно. Ракетата, която подготвяха, изобщо нямаше форма на ракета, а по-скоро приличаше на някаква капка или на кълбо. Донякъде му вдъхваше страх. И системата за излитане беше напълно променена, не ѝ разбираше. Сивите работи го пускаха навсякъде, можеше да разгледа каквото поиска, но при това се усмихваха някак странно, извинително, сякаш на човек с такъв благоразумен вид не подобава да си губи времето с глупости от рода на ракетните съоръжения. Немо се върна на стартовата площадка. Хората му вече се нижеха един след друг в утринната мъгла. Отново бяха облечени в старите си костюми. Този път щяха да излетят без музика и тържества, но това ще бъде по-добре, по-добре за всички – та те не биха могли да живеят занапред на Земята, с този живот не може да се свикне...

Така някак си им го каза на малката площадка. Утринната мъгла почти го задушаваше, на няколко пъти се закашля. После започна да чете имената им и те трябваше да рапортуват – всеки трябваше да дойде и да подаде ръка на капитана. Те рапортуваха, идваха и му подаваха ръка.

Но това бяха двойниците им. Сивите слуги на хората от екипажа му. Бяха ги изпратили на свое място. Нито един от дяволските неблагоприятности, от проклетите копелета не се яви. Капитанът си изтри очите. „Това е от мъглата“ – каза си той. Седна на най-близкия камък, защото му се стори, че не може да диша.

– Капитан Пержинка? – наведе се над него едър мъжага. Той беше с блестяща прекрасна униформа, каквато капитанът не бе виждал в живота си.

– Да... – погледна го отблизо в лицето Немо.

– Изпращат ме от Главното управление. Ако позволите, бих поел командването...

Капитанът се позна в него. Разбира се, беше самият той. Само малко по-сив.

– Ако искате. Ако искат – каза Немо, който се чувствуваше победен. Двойникът му изкозирува учтиво и тракна токове, както винаги имаше навик да прави Пержинка. След малко той вече чуваше от ракетата своя собствен глас, чуваше резките и категорични заповеди, рапортите и отговорите, също както преди години. След няколко минути ракетата тихо се издигна над Земята (откъде ли вземат гориво?) и бавно изплува сред облаците. Той ѝ махна с ръка, но веднага се огледа дали някой не го наблюдава. Глупаво е да се маха на машина, която работи сама и с такава точност...

Обърна се и бавно се запъти към бившата си къща. Сега там имаше много хора. Свиреха последната симфония на сина му. Той познаваше тези странни звуци, които навремето, преди заминаването, го бяха уплашили. Сега вече не му се струваха толкова необичайни и той се заслуша в тях. Застана до едно дърво, настрана от слушателите, и вятърът донесаше до него откъслечни тонове. В небесните висини видя как изчезва ракетата.

И изведнъж му хрумна, че ако тогава, пред онези пътници от далечното съзвездие стоеше неговият, син, може би щеше да им отговори.

„Трябва да им кажа да не изпращат ракети заради основния въпрос на живота – помисли си той. – На него следва да се отговори на Земята.“

Оркестърът засвири по-тихо и се зачуха звуците на арфа. Това му напомни нещо приятно.

КРАЙ

© Йозеф Несвадба
© 1984 Невена Захариева, превод от чешки

Josef Nesvadba

Сканиране, разпознаване и редакция: Светослав Иванов, 2007

Публикация:

ЙОЗЕФ НЕСВАДБА
Експедиции в обратна посока
Разкази

Josef Nesvadba
Vupravy opasnym smerem
Nakladatelstvi Mlada fronta, Smena, Nase Volako
Praha, 1976

© Невена Захариева, преводач, 1984
© Богдан Мавродинов и Жеко Алексиев, библиотечно оформление,
© Текла Алексиева, рисунка на корицата, 1984
с/о Jusautor, Sofia

Рецензент Бойко Въртов
Редактор Каталина Събева
Художествен редактор Иван Кенаров
Технически редактор Пламен Антонов
Коректор Ани Иванова
Чешка. I издание
Дадена за набор на 28.V.1984 г.
Подписана за печат на 8.XI.1984 г.
Излязла от печат месец ноември 1984 г.
Формат 70×100/32 Изд. № 1785 Цена 2.50 лв.
Печ. коли 26 Изд. коли 16.84 У ИК 16,48
ЕКП 95364 5627-60-84

Книгоиздателство „Георги Бакалов“ – Варна, 1984
Държавна печатница „Балкан“ – София

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/4161>]